

Лопушан Тетяна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Войтік Богдан,
магістрант 157 групи
факультету української філології

ОДНА ІЗ НЕРОЗГАДАНИХ СТОРІНОК ДОЛІ ВІКТОРА ПЕТРОВА-ДОМОНТОВИЧА

Як зазначає Соломія Павличко [4], Домонтович залишається загадкою і сфінксом української літератури. Таємничість його постаті, множинність життєвих іпостасей, псевдонімів, велика кількість загадок, пов'язаних з біографією, окремі з яких, скоріш за все, так і залишаються нерозв'язаними, – все це дозволяє розглядати життя митця в контексті історико-біографічного дискурсу його творчості.

Звісно, трагічна епоха комуністичного терору примушувала багатьох письменників «романізувати» власні біографії, замовчуючи факти зі свого життя, котрі в умовах переслідування будь-яких проявів інакомислення ставали підставою для переслідування, арешту, а досить часто й смертельного вироку.

А Віктору Петрову-Домонтовичу було що приховувати. Звісно він не зовсім кривив душею, коли писав в анкетах, що його батько був учителем. Адже Платон Петров справді займався викладанням в духовних закладах освіти. Однак той факт, що він походив з родини священників у кількох поколіннях в умовах постреволюційного тотального переслідування церкви був украй несприятливим для навчання в університеті та кар'єри молодого науковця.

Його дід по батькові Мефодій Наумович Петров був дяком церкви при губернській земській лікарні та заштатним псаломщиком церкви Богоматері Всіх Скорботних Радості у Катеринославі. Дідів брат Сава Наумович все

життя прослужив священником церкви в с. Межиріч біля Павлограда. Дід по материнській лінії Віктор Іванович Преображенський був ректором Катеринославської духовної семінарії.

Родинне життя Платона Петрова склалося нещасливо, його дружина, мати Віктора, померла молодою від сухот, а отже виховував сина батько. Відомо також про те, що письменника була сестра Ганна, доля якої залишається загадкою.

Однак родинні зв'язки Віктора Петрова не могли не бути відомими НКВС. Адже його батько досяг неабиякого просування в церковній ієрархії. У дослідженні В.Брюховецького знаходимо інформацію про те, що Платон Петров у 1920 році був хіротонізований єпископом Уманським і Звенигородським та отримав посаду вікарія Київської єпархії. Отже недовгий, але визначний відтинок життя батька Віктора Петрова пов'язаний саме з Уманню. У щоденникових записах відомого в місті громадського діяча Петра Федоровича Курінного подибуємо, що прибув єпископ Петров до Умані незадовго до 13 листопада (31 жовтня за ст.стилем) 1921 року. У більшості наукових розвідок читаємо, що подальша доля Платона Петрова залишалася невідомою, а в державних архівах Черкаської області та Служби безпеки України про нього нічого не знайдено. Однак ми можемо незаперечно довести, що єпископ Платон перебував на своїй посаді недовго, тому що захворів на онкологію і помер 7 травня 1922 року. Похований він був за його заповітом в Успенському соборі. Досить туманною виглядає історія подальших перипетій навколо могили єпископа. Зокрема В.Брюховецький, зазначає, що «навколо його смерті, перенесення могили до Михайлівської (?) церкви в Умані з нібито нетлінними останками і подій, пов'язаних із тією могилою, навіть нині ходять легенди. Найімовірніше, що це таки легенди, спричинені браком підтверджених фактів. Ми ж напевно знаємо, що від 1902 року в своїх переїздах по місцях служби Петров-старший ніколи не розлучався із сином (окрім незрозумілого саратовського епізоду та нетривалого уманського періоду). Та й то, факти підтверджують, що Віктор

Петров відвідував батька в Умані. Деякі його рукописи 1920-х років написані на звороті конторських звітів «Уманського ссудно-сберегательного товарищества» [2, с. 27].

Тут варто зупинитися і співставити наведені факти. Адже керував цим товариством не хто інший, як вже згадуваний нами Петро Федорович Курінний, якого характеризує у своїх спогадах Н.Суровцова [5, с.24] як самовідданого «типового громадського діяча передмістя того часу», що брав участь у діяльності товариства тверезості, очолював добровільну пожежну дружину, засновував на Уманщині селянські хори, тобто ставився до громадських обов'язків сумлінно і був в курсі всіх містечкових подій. Про це свідчить і ретельність нотованих ним день за днем історій містечкового життя і побуту.

П.Ф.Курінний у своїх щоденникових записах [6] надає надзвичайно точні і цінні свідчення про обставини життя, перебіг хвороби та смерть Платона Петрова, які висвітлюють деякі не зовсім відомі факти з його біографії. Однак найбільш інтригуючим нам видається той факт, що у Віктора Петрова був, очевидно, старший брат, про якого не згадується в жодних біографічних дослідженнях про нього. В щоденникових записах П.Ф.Курінного читаємо, що секретарем Київської духовної консисторії (фактично – церковної поліції) був Гаврило Платонович Петров, син єпископа Платона. Останній в Умані був коло батька в останні хвилини його життя, на похороні. Про Віктора Платоновича Курінний не згадує, а от про Гаврила говорить як про добре відому йому особу. Подальших згадок про єпископа Петрова та перебування його рідних в Умані ми не зустрічаємо, але могила батька Віктора Петрова-Домонтовича чудово збереглася в Умані біля церкви Успіння Пресвятої Богородиці, що розташована на території старого кладовища Міщанського передмістя і дуже шанована священниками та прихожанами.

Про загадкову постать священника Гаврила Петрова наразі не відомо нічого. Насмілимося висунути гіпотезу, що саме він був репресований, а

тому виникли сумніви щодо природної смерті Платона Петрова. Чи не доля брата, а зовсім не романтичне захоплення Софією Зеровою, дружиною розстріляного енкаведистами літературознавця і поета Миколи Петрова, стала причиною згоди відомого професора на співпрацю із всемогутнім НКВС за часів Другої світової війни? Нам залишається сподіватися, що в архівах таки знайдуться документи, що висвітлять одну з дбайливо законспірованих історій з життя людини-таємниці Віктора Петрова-Домонтовича.

Література:

1. Андреев, В. З роду священників: дитинство та юність Віктора Петрова[Текст] / В.Андреев // Scriptorium nostrum. – 2017. – № 1 (7). – С.7-37.
2. Брюховецький, В. Віктор Петров: верхи долі – верхи і долі. К. Темпора, 2013. – 168 с.
3. Загоруйко, Ю. Митець невизначеної долі. Віктор Петров-Домонтович [письменник, літературознавець] [Текст] / Ю.Загоруйко // Слово і час. –1992. – №7. – С. 25-33.
4. Павличко, С. Інтелектуальна проза Петрова й Підмогильного [Текст] // Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1999. – С. 209-215.
5. Суровцова Н. Спогади. – Київ: Видавництво ім. О.Теліги, 1996. – 432 с.
6. Умань і уманчани очима П.Ф.Курінного / Уклад. Ю.В.Торгало / Умань: Видавець «Сочінський», 2014. – 428с.